
Med dialogom s seboj in dialogom z drugim

Author(s): Božidar RUSTJA

Source: *Urbani Izziv*, No. 14, INOVATIVNO MESTO (november 1990), pp. 53-55

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179956>

Accessed: 26-09-2018 08:54 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Božidar RUSTJA

Med dialogom s seboj in dialogom z drugim

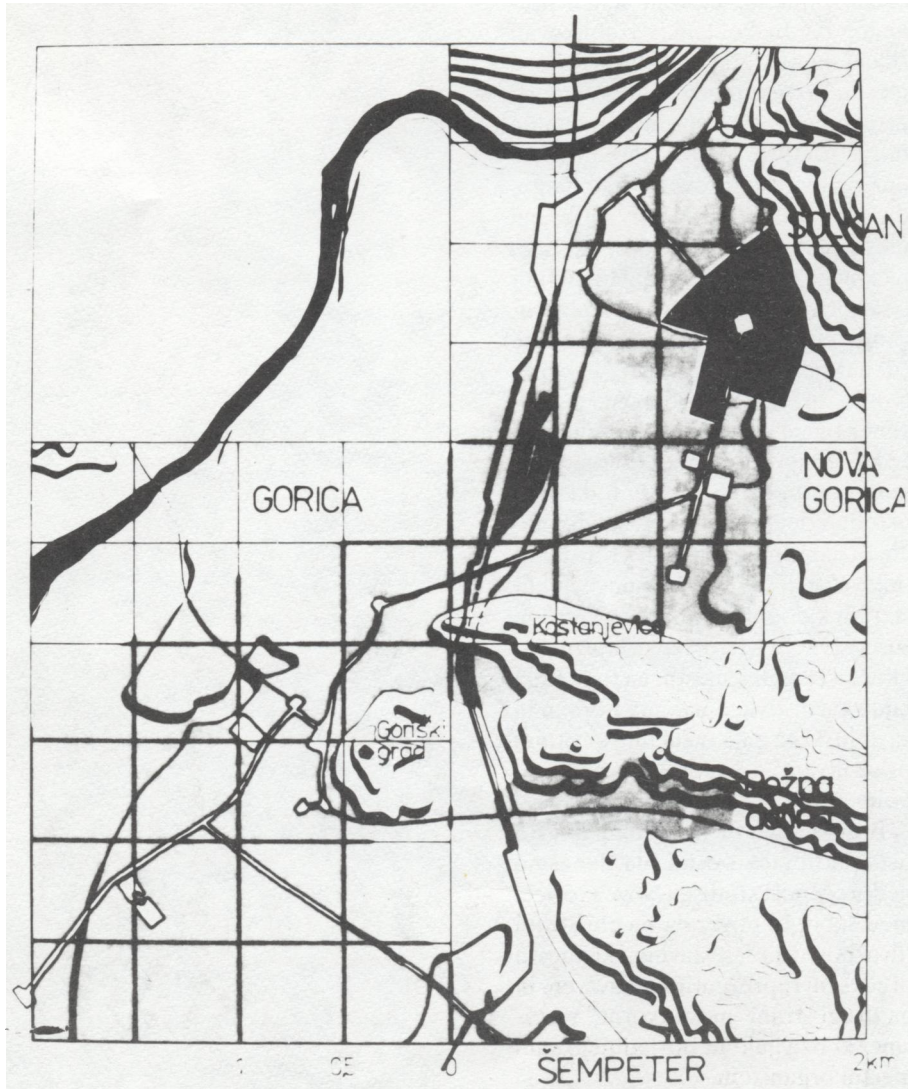
Zdi se, da smo si ob prehodu v devetdeseta leta v marsičem protislovnii: še nikoli v zadnjem času niso bile težnje po medsebojnem povezovanju in odpravljanju mej tako živo prisotne med nami - a hkrati tudi že dolgo nismo bili priča tako poudarjenemu iskanju lastne identitete in samostojnosti ...

A bilo bi škoda, če bi v teh različnih prizadevanjih videli le še en odraz zmedenosti in razdvojenosti našega časa. Prej bi morali v njih iskati znamenja enega samega procesa, enega samega celovitega dialoga: v težnjah k sodelovanju na eni strani klasičnega "dialoga z drugim", iskanje skupnih rešitev in novih možnosti, ki jih od nas terja naše skupno in čedalje bolj prepleteno življenje,* in v iskanju lastne identitete na drugi strani "dialoga s samim seboj", samopogovora, ki je potreben, preden se človek spusti v dialog z drugačnim od sebe in ki pomeni ustvarjanje jasnejše predstave o samem sebi.** Tiste povezanosti torej, ki jo v zadnjem času tolikokrat izražamo z dnevnopolitično misijo, da lahko del katere koli skupnosti polnovredno postanemo le suvereni in v sebi spravljeni ...

Takšno razumevanje razlik bi nam moralo predstavljati vodilo tudi ob razmišljanju o medsebojnem povezovanju ali razločevanju mest Gorica in Nova Gorica. V stališčih o ohranjanju državne meje, ki je porok neponavljanja zgodovine, ali o njenem odpravljanju, ki bo posledica splošnega razvoja v Evropi, bi bilo zato škoda videti le njuna nasprotja. V njih bi morali prej iskati tiste elemente, ki nas lahko vodijo k skupnemu cilju - na eni strani torej težnjo po dograditvi lastnega družbenega prostorskega okvirja mesta, lastne samostojnosti, brez katere bi se utegnila ideja združevanja vse prekmalu izjaloviti v izgubljanju iden-

titete, na drugi strani pa tudi hotenja po navezanosti tega družbenega in prostorskega okvirja v življenje in svet okrog nas, brez katerega bi se utegnila krepitev lastne samozavesti vse prekmalu izjaloviti v samozadostnost in zaprtost.

Mesto Nova Gorica tedaj ob vseh razmišljanjih o povezovanju v širšo družbeno skupnost ne sme pozabiti na "dialog s seboj", torej na potrebo po dograditvi in utemeljitvi najprej lastne prostorske zasnove. Štiri desetletja so bila dovolj, da so nam v mislih zabrisala podobo mesta, ki je ostalo za mejo, a hkrati veliko premalo, da bi že lahko izoblikovali sklenjeno podobo in vsebino novega mesta. Pri tem poleg nedograjenosti prometnega omrežja in komunalne infrastrukture, ki ju tako pogosto omenjamo, vse preveč pozabljamo, da še nismo izgradili čitljivega mestnega središča, torej tistega mestnega elementa, ki naj bi najbolj izražal celovitost mesta. Izoblikovanje celotne poteze Magistralne (današnje Kidričeve) ulice, ki naj bi tvorila "hrbtenico" prostorski zasnovi mestnega organizma, bo potekalo še naslednja desetletja z dograjevanjem mesta proti Solkanu, toda njen osrednji del na trgu pred stavbo občine (današnjem Trgu E. Kardelja) dobiva večji del svoje zasnove in ključne tudi k dooblikovanju; v njegovem sosedstvu že vrsto let ostaja nezaključen zametek mestnega trga, ki ga kljub vsem življenju, ki ga poraja, in zavetju, ki ga daje različnim mestnim prireditvam, še vedno ne moremo poimenovati drugače kot "ploščad" ... Prav slednja mestna elementa sta tista, ki bi lahko osmislila današnjo nedorečenost središča Nove Gorice: med seboj bi povezala na eni strani "družbotvorne" sestavine, ki mesto predvsem reprezentirajo navzven, in na drugi strani "mestotvorne" sestavine, ki oživljajo in obvladujejo sam mestni organizem.

Temeljne poteze svoje zasnove si bo mesto slej ko prej moralo zaključiti samo, neodvisno od sosednje Gorice. Na drugi strani pa se bo mesto z nadaljnjim prostorskim razvojem dokončno soočilo tudi z omejitvami (in spodbudami) širšega prostorskega okvirja, v katerega je vpeto. V smeri proti severu se bo navezalo k prostoru Solkana, v smeri proti jugozahodu pa se bo še močneje dotaknilo sosednje Gorice. Mesta, ki so se v svojem prostorskem razvoju pričela stikati, pa morajo to stikanje slej ko prej osmisliti in uravnati, ob "dialogu s seboj" morajo vzpostaviti tudi "dialog z drugimi": med seboj bo treba soočiti najpomembnejše misli, jih povezovati, in tako sklenjene v skupno zamisel zastaviti kot osnovo nadaljnjim pogovorom. Nova Gorica mora tedaj ob navezovanju svojih prostorskih organizmov najprej soočiti svoje najpomembnejše mestne prostore in poteze, v njih poiskati skupne pomene in jih med seboj povezati v sklenjen sistem. Mesti si bosta na ta način izoblikovali omrežje "polov tematskega tkiva" in povezav med njimi, zametek "celovitega mestnega središča", ki bo njuna organizma obvladoval in obenem zmožgel usmerjati njuno nadaljno rast in povezovanje.

V tem pogledu mesti Novo Gorico in Gorico odlikuje poteza Erjavčeve ulice, nekdanj Erjavčevega drevoreda, ki jo je Nova Gorica ob nastanku privzela v svojo prostorsko zasnovo. Ulica, ki se diagonalno razteza med obema mestoma, se v organizmu Nove Gorice izteka v osrednji prostorm mestnega jedra, v organizmu Gorice pa v "vezni" trg, ki usmerja k osrednjemu mestnemu trgu ob vznožju goriškega gradu. V dialogu obeh mest tako predstavlja misel, ki sta jo mesti že skupno dorekli; vzpostavlja zasnovo povezave mestnega središča obeh mest, ki kliče le še k njenemu dooblikovanju, popestritvi in oživljanju.

Več besed pa morata mesti v tem dialogu posvetiti celotnemu območju stikanja, območju ob državni meji. Mejo smo pač desetletja dojemali kot rob lastnega dvorišča in s tem kot

prostor, ki je bil namenjen "odlaganju" manj pomembnih in privlačnih dejavnosti. V obmejnem prostoru in ob obstoječi železniški progi je tako poleg harfe železniških tirov nastala industrijska cona, ki je novo mesto še dodatno odrezala od severnega obrobja Gorice; mesto Nova Gorica pa je kljub enostavnejši povezavi, ki bi bila možna na goriški strani, ob meji zastavila lastno prometnico med Solkanom, Novo Gorico in Šempetrom skozi načrtovan (tretji) predor pod Kostanjevico. Drugačno razumevanje meje (ali celo njeno odpravljanje) bo zato moralo prevrednotiti tudi območje obeh mest ob njej; mesti bosta morali zastaviti reurbanizacijo celotnega območja z nadomeščanjem proizvodnih dejavnosti z mestotvornejšimi, predvsem pa tudi ponovno premisliti zasnovo mestnega prometnega omrežja in vnovič navezati prekinjene mestne ulice in poti. Takšna prenova celotnega območja bo zahtevala še naslednja desetletja naših prizadevanj, toda marsikateri korak k oživljanju in povezavi mestnih organizmov je moč storiti tudi že danes. Posrečen primer slednjega je lahko skupno sodelovanje mest Nova Gorica in Gorica na mednarodnem natečaju Europan 2: mesti že letos mlajšim evropskim arhitektom skupno ponu-

jata v razmislek prav del obmejnega območja ob Erjavčevi ulici in goriški Via del San Gabrielle ...

In slednjič - potem ko bomo domislili dialog s samim seboj in zastavili celovit skupni pogovor - torej velja dodati: "Ali bomo za svoj vložek v dialog iztržili tudi nova skupna spoznanja, je odvisno od smotrne organizacije dialoga in od primernih udeležencev dialoga, pa tudi od pravičnega našega odziva na vse napake in motnje med dialogom, ki morajo zato postati predmet našega vsaj občasnega razmišljanja."*** Z napovedovanjem zaključkov dialoga zato danes še ne kaže hiteti: izoblikovali jih bomo šele številni in strpni pogovori v naslednjih obdobjih. Ali, z drugimi besedami: zamisli o novi skupni zasnovi prostorskega razvoja mest, podobi skupne "Velike Gorice", velja za zdaj pustiti še ob strani; njene osnovne poteze bodo nakazali šele tvorno medsebojno sodelovanje in ustvarjanje obeh mest in njunih meščanov.

Božidar Rustja, dipl. inž. arh., Nova Gorica

* M. Tavčar, O kulturi dialoga II, Dinamiziranje osebnosti z dialogom; Primorska srečanja 103/90, str. 1.

** Prav tam, str. 2.

*** Prav tam, str. 5.